

І. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У БОРОТЬБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Г. А. МАТУСОВСЬКИЙ, проф. ІЮА
України

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У БОРОТЬБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Організована злочинність у тому вигляді, в якому вона себе виявляє в теперішньому часі і в прогностичному плані, становить значну небезпеку для суспільства та держави.

Існуючи раніше в різних видах і формах, переважно в загальнокримінальній сфері, організована злочинність в період кардинальних економічних перетворень, реформування власності та вільного підприємництва, допущення при цьому ряду серйозних помилок і прорахунків стала швидко перетворюватися в надто небезпечну кримінальну структуру, яка залишилась в значній частині латентною й не має поки що адекватної протидії з боку держави та її правоохоронних і контролюючих органів.

На засіданні Координаційного комітету по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентіві України зазначено, що систематично відхиляючись від відповідальності за скоєні злочини, члени організованих злочинних груп легалізують (відмивають) за розробленими схемами кримінальні гроші, переводячи їх за кордон в тіньову та легальну економіку. Таким чином, їх злочинна діяльність стає органічною становою частиною нашої економіки, надаючи їй, по суті, кримінального характеру.

Такий матеріально і часто інтелектуально забезпечений кримінальний супротивник проникає до святої святих фундаменту суспільства — його економіки — і добирається до влади ідеологічного впливу на громадян, потребує адекватного протистояння відлагодженої, високоефективної системи боротьби з ним.

В цій системі важливу роль відіграє координація правоохоронних органів і їх взаємодія з контролюючими органами.

Організована злочинність як найбільш небезпечна та прогресуюча форма загальнокримінальної та економічної злочинності викликала необхідність в багатьох країнах прийняття відповідних заходів боротьби з нею: законодавчого, організаційного, матеріально-технічного характеру. Про це йшла мова на XIV Міжнародній конференції з боротьби з організованою злочинністю, тероризмом та наркокриміналом.

З цього приводу треба зазначити, що в травні 1996 р. виповнилося 5 років з того часу, коли в органах внутрішніх справ України було створено службу з боротьби з організованою злочинністю. Три роки минуло з часу прийняття Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», який, на наш погляд, уявляється найбільш вдалим за змістом та з юридичної техніки із законодавчих актів, що регламентують діяльність правоохоронних органів, їх взаємодію в боротьбі із злочинністю.

Разом з цим треба визначити, що деякі положення Закону потребують вдосконалення змін та доповнень з врахуванням накопиченого досвіду його застосування, зокрема, положень стосовно повноважень спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ і Служби безпеки.

Створення окремої системи органів боротьби з організованою злочинністю, як й інші нововведення, особливо в складній соціальній сфері, не змогло обійтися без протиріч, подолання перешкод, і це в значній мірі помітно в системі взаємодії правоохоронних та контролюючих органів на різних рівнях. Такі колізії викликають необхідність внесення до Закону деяких змін.

У названому Законі виділено спеціальний розділ, присвячений взаємодії спеціальних підрозділів з боротьби з організованою злочинністю та інших державних органів (ст. ст. 6—18) і регулюючий взаємодію органів прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки, яка є, так би мовити, внутрішньою взаємодією правоохоронних органів.

Закон надає особливого значення взаємодії спеціальних підрозділів з боротьби з організованою злочинністю з іншими державними органами (Національним банком України, Державною податковою адміністрацією, Державною контрольно-ревізійною службою, Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі, Державним митним комітетом і Державним комітетом із справ охорони державного кордону та іншими міністерствами і відомствами), а також державними органами, які мають право контролю за дотриманням організаціями і громадянами законодавства України.

Закон визначає обов'язки державних органів, які мають контрольні функції із здійснення ними заходів, передбачених зазначеною статтею.

Постанова Верховної Ради України у порядку введення до дії вказаного Закону встановила, що підзаконні нормативні акти приймаються за виконанням прийнятого Закону.

У зв'язку із цим за останні три роки дії Закону різними органами виконавчої влади було прийнято відповідні нормативні акти, які згідно вказаній Постанові, повинні відправ-

лятися для ознайомлення в Комісії Верховної Ради України з питань боротьби з корупцією і організованою злочинністю.

Зрозуміло, що оптимальній взаємодії правоохоронних та контролюючих органів в боротьбі з організованою злочинністю повинно сприяти вірне тлумачення та застосування даного Закону.

Поряд з вказаними труднощами із забезпечення взаємодії на практиці виникають проблеми з реалізацією спеціальними підрозділами своїх повноважень відносно підприємств, установ, організацій (різних форм власності), виходячи з прав по боротьбі з організованою злочинністю (ст. 12 Закону). З числа таких повноважень за результатами узагальнення, проведеного правоохоронними органами, найбільш реальною на практиці виявилася норма (п/п «д», п. 2, ст. 12), яка передбачає право одержання від державних органів, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій інформацію та документи.

Є деякі труднощі у використанні права одержання від банків, кредитних, митних, фінансових, інших органів, установ і організацій інформації та документів про операції, рахунки, внески, внутрішні та зовнішні економічні угоди фізичних та юридичних осіб (п/п «б», п. 2, ст. 12), оскільки посадові особи цих органів, посилаючись на комерційну, банківську таємницю, яка охороняється законом, на конфіденційність інформації, вважають, що такі відомості можуть бути видані тільки після збудження кримінальної справи.

Тут очевидна неузгодженість норм різних законодавчих актів, які потребують більш чіткого визначення критеріїв віднесення інформації до числа конфіденційної, що не підлягає видачі до збудження кримінальної справи. У вирішенні цього питання необхідно враховувати як інтереси боротьби з економічною організованою злочинністю, так і закріплений у законодавстві принцип вільного підприємства, що містить в собі право на охорону комерційної та банківської таємниці (підприємницька таємниця).

І. М. ДАНЬШИН, чл.-кор. АПрН
України

ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БОРЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Боротьба з організованою злочинністю в Україні здійснюється, на жаль, вкрай неефективно, невбачаючи на рішучі заяви владних структур, багаточисельні заходи, що розроб-